

УДК 336.1:338.23 [477]

Н. В. Білецька,
Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва, м. Вінниця

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

N. Biletska,
Vinnitsa institute of constructing of clothes and enterprise, Vinnitsa

DEVELOPMENT OF THE SYSTEM OF THE FINANCIAL PROVIDING OF FOOD SAFETY OF UKRAINE

У статті відмічено, що забезпечення продовольчої безпеки України стає найважливішим завданням державної економічної політики, направленої на досягнення стійкого зростання вітчизняного сільськогосподарського виробництва і динамічного розвитку агропромислового комплексу в цілому. В даний час створення ефективної системи фінансового забезпечення продовольчої безпеки країни неможливо без консолідації фінансових ресурсів держави, агробізнесу і інших підприємницьких структур. Для України продовольча безпека виступає в якості найважливішого національного інтересу. На вміст продовольчої безпеки роблять вплив як загальносвітові тенденції (економічна глобалізація, посилення міжнародної конкуренції, міжнародна і внутрішня інтеграція і кооперація і ін.), так і конкретна ситуація в країні. У сучасних умовах досягнення продовольчої безпеки економіка України повинна базуватися на таких принципах, як еволюційність, поетапність, державний протекціонізм, у поєднанні з ринковим механізмом. Модифікація бюджетного фінансування продовольчої безпеки передбачає концентрацію засобів на пріоритетних напрямках сільськогосподарського виробництва і підвищення його конкурентоспроможності в умовах зростаючої ролі сільськогосподарських транснаціональних корпорацій.

It is marked in the article, that providing of food safety of Ukraine becomes the major task of public economic policy, directed on achievement of proof growth of domestic agricultural production and dynamic development of agroindustrial complex on the whole. Presently creation of the effective system of the financial providing of food safety of country it is impossible without consolidation of financial resources of the state, agribusiness and other enterprise structures. For Ukraine food safety comes forward in quality major national interest. On maintenance of food safety both world tendencies (economic globalization, strengthening of international competition, international and internal integration and co-operation and other) and concrete situation, have influence in a country. In the modern terms of achievement of food safety the economy of Ukraine must be based on such principles, as evolutionary, stage-by-stage, state protectionism, in combination with a market mechanism. Modification of the budgetary financing of food safety foresees the concentration of facilities on priority directions of agricultural production and increase of his competitiveness in the conditions of growing role of agricultural multinational corporations.

Ключові слова: аграрний сектор економіки, продовольчий ринок, сільськогосподарська продукція, продовольча безпека.

Key words: agrarian sector of economy, food market, agricultural product, food safety.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У всьому світі питанням продовольчої безпеки приділяється велика увага. Про це свідчить минулий в 2014 р. саміт продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО), на якому не лише вирішувалися питання надання допомоги слабозвинутим економікам розвиненими країнами, але і був визнаний глобальний характер продовольчої проблеми.

В умовах дії перерахованих чинників розвиток системи фінансового забезпечення продовольчої безпеки країни стає найважливішим завданням державної економічної політики, направленої на досягнення стійкого зростання вітчизняного сільськогосподарського виробництва і динамічного розвитку АПК в цілому. В даний час створення ефективної системи фінансового забезпечення

продовольчої безпеки країни неможливо без консолідації фінансових ресурсів держави, агробізнесу і інших підприємницьких структур.

Таким чином, у сучасних умовах проблема розвитку системи фінансового забезпечення продовольчої безпеки має велике соціально-економічне значення для розвитку країни і вимагає подальшого теоретичного дослідження, розробки відповідного методологічного забезпечення, методичних і практичних рекомендацій до її рішення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження проблеми фінансового забезпечення продовольчої безпеки неможливо без теоретичного осмислення всіх аспектів розвитку постсоціалістичних економік, вмісту і особливостей

відтворювальних процесів, державного регулювання економіки, забезпечення національної економічної безпеки. Вивченням цих питань займаються багато вчених-економістів, серед яких А.І. Архипов, А.І. Абалкин, А.В. Бузгалін, А. Богомол, С.Ю. Глазьев, А.Р. Зельднер, Д.С. Львів, А. Мау, А.Н. Нестеренко, Е.А. Олейников, А.А. Пороховський, Д. Сенчагов, А.І. Татаркин і ін.

Особливе місце в сучасній науковій літературі відводиться дослідженню питань, пов'язаних з фінансово-кредитною підтримкою АПК і сільськогосподарства. Так, проблеми бюджетного фінансування аграрного сектора економіки отримали віддзеркалення в працях Н.Р. Баришнікова, Р. Бєспахотного, І.Н. Буздалова, З.П. Опєнишева, Б. Пошкус, І.Г. Ушачєва і ін. Актуальним проблемам державної підтримки страхування ризиків в сільському господарстві присвячені роботи Н.Р. Борхунова, А.А. Голованова, А. Зонова, А.В. Никітіна і ін.

Питання, пов'язані з банківським і інвестиційним кредитуванням сільськогосподарських підприємств, досліджуються у працях Н.Ф. Зарук, М.М. Коробєйниковим, М.А. Лішанським, О. Попової, А.І. Хицковим і ін. Тенденції і проблеми розвитку сільськогосподарської кредитної кооперації знайшли віддзеркалення в працях З. Ігнатов, Ю.Н. Панової, І.В. Самсонової і ін.

Слід відмітити, що різним аспектам проблеми фінансового забезпечення сільського господарства і АПК в економічній науці приділено достатньо багато уваги, доводиться констатувати, що в даний час відсутні роботи, присвячені дослідженню цілісної системи фінансового забезпечення продовольчої безпеки країни. Дискусійними і потребуючими подальшого рішення залишаються питання, пов'язані з розвитком фінансового забезпечення продовольчої безпеки на основі активного використання механізму державно-приватного партнерства, а також з обґрунтуванням необхідності і змісту процесу консолідації фінансових ресурсів держави, агробізнесу і інших підприємницьких структур для стійкого зростання сільськогосподарського виробництва і зниження ризику в аграрному секторі економіки. Подальшого теоретичного осмислення вимагають питання, що стосуються визначення соціально-економічних наслідків приєднання України до Європейського Союзу для вітчизняних сільськогосподарських виробників. Необхідна розробка методичних і практичних рекомендацій по створенню консолідованої системи фінансового забезпечення продовольчої безпеки України в умовах сучасних світових економічних тенденцій.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є розвиток теорії і методології фінансового забезпечення продовольчої безпеки країни в умовах глобалізації і посилення міжнародної конкуренції, а також розробка методичних і практичних рекомендацій зі створення системи фінансового забезпечення продовольчої безпеки

України на основі використання механізму державно-приватного партнерства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Відставання світового виробництва продуктів харчування, від зростання населення здатне надати серйозного поштовху на активізацію інтересів країн-імпортерів, що обумовлює нагальну необхідність розробки державної політики в галузі забезпечення продовольчої безпеки. При цьому слід дотримуватися оптимального поєднання рівнів самозабезпеченості і імпорту, політики співпраці з великими продовольчими транснаціональними компаніями, і створення гарантій можливості забезпечення продовольством населені країни за рахунок внутрішніх ресурсів.

Забезпечення продовольчої безпеки країни залежить від рівня розвитку сільського господарства. В Україні у цій галузі економіки склалася украй непроста ситуація. За 1990—2013 рр. площа сільськогосподарських угідь зменшилася на 22,7 млн га (на 10,6 %); рентабельність виробництва сільськогосподарської продукції в порівнянних цінах знизилася на 12,4 %. Значно скоротилося поголів'я худоби, що привело не просто до зменшення виробництва м'яса і молока, а до втрати продовольчої незалежності країни по даних продуктах. Падіння обсягів виробництва сільськогосподарської продукції стало наслідком руйнування матеріально-технічної бази і соціальної інфраструктури села, скорочення інвестиційної активності сільськогосподарських організацій, зниження родючості ґрунтів, порушення еквівалентності обміну і так далі Крім того, у зв'язку з приєднанням України до СОТ з'являються нові загрози для стійкого розвитку вітчизняного сільськогосподарського виробництва і продовольчої безпеки країни [1].

У розвинених країнах світу продовольча безпека як складова і найважливіша частина національної економічної безпеки визнається національним пріоритетом з активною державною участю. Держава, використовуючи різні інструменти і форми фінансового регулювання (система дотацій і компенсацій, звільнення від податків, зниження тарифів на споживання сільськими господарствами ресурси, система кредитування і страхування з компенсацією з бюджету і т. д.) подає значну підтримку виробникам сільськогосподарської продукції [2, с. 46].

Для України продовольча безпека виступає в якості найважливішого національного інтересу.

На вміст продовольчої безпеки мають вплив як загальносвітові тенденції (економічна глобалізація, посилення міжнародної конкуренції, міжнародна і внутрішня інтеграція і кооперація і ін.), так і конкретна ситуація в країні. У сучасних умовах досягнення продовольчої безпеки України повинне базуватися на таких принципах, як еволюційність, поетапність, державний протекціонізм у поєднанні з ринковим механізмом. Відповідно до цих принципів забезпечення продовольчої безпеки України в середньостроковій перспективі (до 2015 р.) має бути на-

правлене на досягнення лідерства на міжнародному ринку по таких продуктах, як м'ясо, соняшникова олія, овочі. На цьому етапі основною задачею забезпечення продовольчої безпеки країни є задоволення мінімальної потреби середньостатистичних українців в добовій калорійності, при оптимальному співвідношенні в харчовому раціоні білків, жирів, вуглеводів і не замінимих амінокислот шляхом нарощування власного виробництва, а також забезпечення економічної доступності основних продуктів харчування для населення [3, с. 121].

В умовах дії перерахованих чинників розвиток системи фінансового забезпечення продовольчої безпеки країни стає найважливішим завданням державної економічної політики, направленої на досягнення стійкого зростання вітчизняного сільськогосподарського виробництва і динамічного розвитку АПК в цілому. В даний час створення ефективної системи фінансового забезпечення продовольчої безпеки країни неможливе без консолідації фінансових ресурсів держави агробізнесу і інших підприємницьких структур.

Методологія формування консолідованої системи фінансового забезпечення продовольчої безпеки, на нашу думку, повинна базуватися на принципах державно-приватного партнерства. При цьому достатньо складно виділити його безальтернативні принципи. На нашу думку, основними з них є:

- кооперація (об'єднання) держави і бізнесу;
- орієнтація на національно значущий, а не приватний результат;
- економічна і соціальна відповідальність суб'єктів партнерства;
- ефективність.

Таким чином, у сучасних умовах проблема розвитку системи фінансового забезпечення продовольчої безпеки має велике соціально-економічне значення для розвитку країни і вимагає подальшого теоретичного осмислення, розробки відповідного методологічного забезпечення, методичних і практичних рекомендацій до її рішення.

ВИСНОВКИ

Модифікація бюджетного фінансування продовольчої безпеки передбачає концентрацію засобів на пріоритетних напрямках сільськогосподарського виробництва і підвищення його конкурентоспроможності в умовах зростаючої ролі сільськогосподарських транснаціональних корпорацій. Для України пріоритетними напрямками бюджетного фінансування аграрного сектора економіки є:

- підтримка і збереження тваринництва, що є своєрідним локомотивом розвитку АПК і споживаючого значні об'єми рослинницької продукції. У тваринництві основним напрямом державної підтримки є створення умов для нарощування виробництва м'яса великої рогатої худоби і молочних продуктів в цілях підвищення рівня їх споживання населенням. Пріоритетний розвиток м'ясного і молочного скотарства має важливе значення для збільшення вітчизняних ресурсів яловичини і молока;

- виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції що сприятиме нарощуванню експортного потенціалу вітчизняного агропромислового комплексу. Необхідно стимулювати вітчизняних товаровиробників, охочих займатися виробництвом органічної продукції, використовуючи при цьому різноманітні форми державної підтримки (податкові пільги, субсидії, державні гарантії, пільгове кредитування і т.д.);

- розвиток сільських територій. Соціальна і інженерна інфраструктура має стратегічно важливу роль, оскільки створює умови для нормального функціонування суспільства і покликана забезпечити стійку базу всіх процесів, що відбуваються в ньому.

Література:

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Каблук П.Т. Про стратегію трансформації АПК і забезпечення продовольчої безпеки України: наук. доповідь / За ред. І.І. Лукінова та П.Т. Каблука. — К.: Вид-во Інституту аграрної економіки УААН. — 2012. — 342 с.
3. Гойчук О.І. Продовольча безпека: монограф. / О.І. Гойчук. — Житомир: Полісся, 2011. — 348 с.
4. Кошій О. Продовольча безпека України / О. Кошій // Економіст. — 2012. — № 11. — С. 40—44.
5. Гудзь О.Є. Державна програма фінансової підтримки підприємств АПК через механізм здешевлення кредитів / О.Є. Гудзь // Економіка АПК. — 2008. — № 11. — С. 8—13.
6. Давиденко Н.М. Світова практика діяльності організаційних форм та особливості формування корпоративних структур у сільському господарстві України / Н.М. Давиденко // Економіка АПК. — 2011. — № 11. — С. 13—19.

References:

1. State Statistics Service of Ukraine (2015), Statistical information, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 8 Jan 2015).
 2. Lukinova, I.I. and Kabluk, P.T. (2012), Pro strategijiu transformacii APK i zabezpechennja prodovoljchoji bezpeky Ukrainy [On the strategy of transforming agriculture and food security Ukraine], Vydvo Instytutu aghrarnoji ekonomiky UAAN, Kyiv, Ukraine.
 3. Ghojchuk, O.I. (2011), Prodovoljcha bezpeka [Food security], Polissja, Zhytomyr, Ukraine.
 4. Koshij, O. (2012), "Food security Ukraine", Ekonomist, vol.11, pp. 40—44.
 5. Ghudzy, O.Je. (2008), "The state program of financial support agricultural enterprises through the mechanism cheaper loans", Ekonomika APK, vol. 11, pp. 8—13.
 6. Davydenko, N.M. (2011), "The world practice of organizational forms and features of formation of corporate structures in agriculture Ukraine", Ekonomika APK, vol. 11, pp. 13—19.
- Стаття надійшла до редакції 05.01.2015 р.*